

AJC

**Global Jewish
Advocacy**

הוועד היהודי האמריקני

**Konrad
Adenauer
Stiftung**

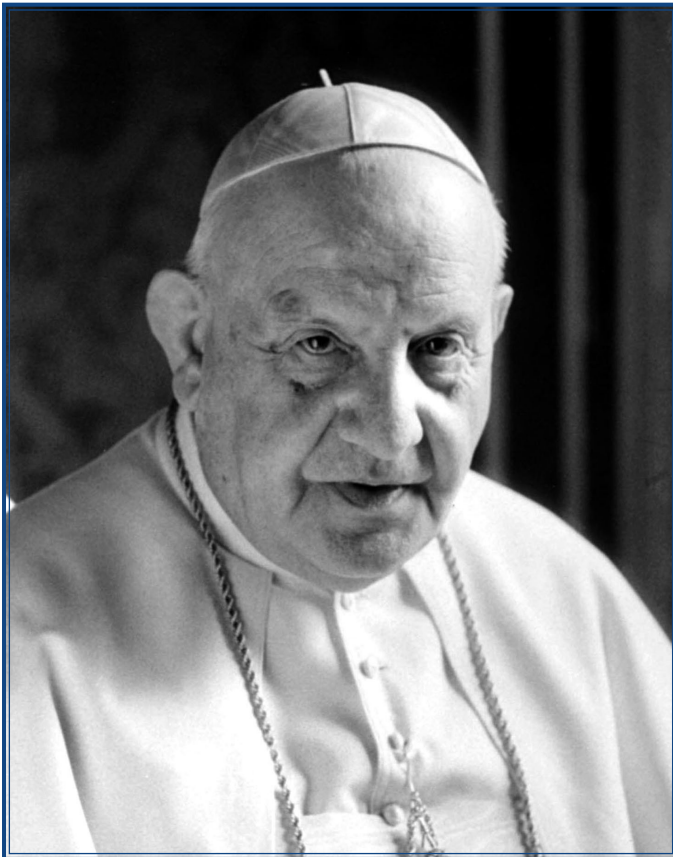
50 YEARS OF WORLDWIDE COOPERATION

Turning the Tide

of Christian-Jewish Relations

The delegations of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews
and the Chief Rabbinate of Israel's Commission for Relations with the Catholic Church
Joint Statements 2003-2013

**Dedicated to the memory of
Pope John XXIII**

©KNA

Foreword

The late XXth century saw a revolution in the relationship between Christians and Jews. Christians had to confront the question of how their Church's teaching about the Jews and Judaism had paved the way for modern anti-Semitism and, finally, the Shoah. Moreover the idea that the Jews were condemned to wander among the nations until the end of days because they refused to acknowledge the Christian Gospel had been empirically refuted by the establishment of the State of Israel.

Within Christendom, the single most important religious leader to bring about the turnaround was Angelo Giuseppe Roncalli who became Pope in 1958 and chose the name John XXIII. On the occasion of the 50th anniversary of his death (June 3rd, 2013), the American Jewish Committee and the Konrad-Adenauer-Stiftung partnered in organizing a conference in Jerusalem to pay tribute to his historic legacy and to discuss its relevance today and tomorrow.

That legacy includes the Second Vatican Council's document *Nostra Aetate* (In Our Age), i.e., the "Declaration on the Relation of the Church with Non-Christian Religions", promulgated on October 28th, 1965, by Pope Paul VI. *Nostra Aetate* negates any claim that the Jewish people was responsible for the death of Jesus. Moreover, it rejects the doctrine that the Jews were cast out by God and the Church came to take their place as the inheritor of the Divine blessing. The document ratifies the eternity of the Covenant between God and the Jewish people, alongside a firm condemnation of anti-Semitism.

During the past five decades, Jewish-Christian dialogue has seen a remarkable upswing. Two successors of John XXIII, John Paul II and Benedict XVI, unceasingly emphasized the fact that the Christians have a unique spiritual connection to the Jewish people, unparalleled to the relationship with any other world religion. Pursuant to the historic pilgrimage of Pope John Paul II to the Holy Land, a Bilateral Commission for interfaith dialogue between the Vatican and the Chief Rabbinate of Israel was established, which celebrated a decade of its activity in 2013.

When the Bilateral Commission last met, it “reaffirmed the importance of educating our respective communities about the nature, substance and significance” of the changes brought about by *Nostra Aetate*. It accordingly called on “the Israeli Ministry of Education, and on the Holy See’s Congregation for Catholic Education to explore ways and means by which the above-mentioned developments and their substance – together with respect for the identity and integrity of each other – can become an integral part of the required syllabus of educational institutions under their respective authorities.”

This appeal points to a most important task of Jewish-Christian dialogue today: While the Christian teaching about the Jews and Judaism has dramatically changed, knowledge about the advent of a new era in the relationship between Christians and Jews has not reached the grassroots levels of each other’s community, at least not across the board.

For many years, the American Jewish Committee and the Konrad-Adenauer-Stiftung have partnered in fostering interfaith dialogue, not least of all by supporting the Jerusalem meetings of the Bilateral Commission of the Holy See and the Chief Rabbinate of Israel. We have several good timely reasons to present to the public this documentation of Joint Statements issued by the Bilateral Commission: the 50th anniversary of Pope John XXIII’s death as well as his forthcoming canonization (along with that of Pope John Paul II); the 10th meeting of the Bilateral Commission; and the forthcoming visit of Pope Francis to the Holy Land.

May this publication contribute to spreading the message among Christians and Jews that we have made far more progress in our mutual understanding and friendship than conventional wisdom often seems to suggest.

Rabbi Dr David Rosen

International Director of Interreligious Affairs
AJC

State Secr. (ret.) Michael Mertes

Representative to Israel
Konrad-Adenauer-Stiftung

Joint Statement of the Bilateral Commission meeting of the Chief Rabbinate of Israel's Delegation for Relations with the Catholic Church and the Delegation of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews

Jerusalem, December 1-3, 2003; 6-8 Kislev 5764

1. After two meetings, in Jerusalem (June 2002, Tammuz 5762) and in Grottaferrata/Rome (February 2003, Shvat 5763) the respective high ranking delegations convened in Jerusalem to discuss the theme of The Relevance Of Central Teachings Of The Holy Scriptures Which We Share For Contemporary Society And The Education Of Future Generations Accordingly.
2. The deliberations took place in an atmosphere of mutual respect and amity and satisfaction was expressed regarding the firm foundations that have already been established between the two delegations with great promise for continuity and effective collaboration.
3. The participants expressed their profound appreciation for the forthright statements emanating from the Holy See condemning violence against innocents and denouncing the current resurgent manifestations of antisemitism, as declared in the statements of the Cardinals of the Vatican's delegation to the Joint Commission Cardinals Walter Kasper, Jorge Mejia. and Georges Cottier. In, this spirit, His Eminence Jorge Mejia wrote to the Chief Rabbis of Israel: "It is indeed not only cruel but vile and quite incompatible with any acceptable human standards to attack people in their places of prayer." Indeed, at the time of the Joint Commission's meeting, His Holiness Pope John Paul II issued a powerful. Appeal "to all men and women of good will to join your voices with mine as I repeat that the holy name of God must never be used to incite violence or terrorism, to promote hatred or exclusion."

4. The presentations focussed on the foundational teaching in the Holy Scriptures which we share, which declare the faith in the One Creator and Guide of the Universe who has formed all human beings in His Divine Image with free will. Humankind is thus one family with moral responsibility for one another. Awareness of this reality leads to the religious and moral duty that may serve as a true charter for human rights and dignity in our modern world and provide a genuine vision for a just society, universal peace and wellbeing.

5. We live in a global village of unparalleled technological and scientific advances. These present us with the challenge to use them for good and blessing and not for evil and curse, God forbid. In this regard, the global system of mass communication serves as a key edification vehicle. It behooves us to constructively utilise this opportunity for global edification in keeping with our aforementioned shared religious and moral aspirations.

6. It was emphasised that the response to the challenge of promoting religious faith in contemporary society, requires us to provide living examples of justice, lovingkindness, tolerance and humility, in keeping with the words of the Prophet Micah. "It has been told to you O man What is, good and the Lord requires of you, but to do justice and lovingkindness and walk humbly with your God" (Mic 6:8)

Humankind is one family with moral responsibility for one another. Awareness of this reality leads to the religious and moral duty that may serve as a true charter for human rights and dignity in our modern world and provide a genuine vision for a just society, universal peace and wellbeing.

7. Religious education can and must provide hope and direction for positive living in a human solidarity and harmony in our complex modern times. Above all, it is faith in God that gives us true security and joy, in keeping with the verse in Psalm 16: "I have set the Lord always before me...and my heart rejoice..." (Ps 16:8-9).

8. In particular, religious leaders and educators have the special duty to instruct their communities to pursue the paths of peace for the wellbeing of society at large. We issue this appeal especially to the family of Abraham and we call upon all believers to put aside weapons of war and destruction – “to seek peace and pursue it” (Ps 34:15).

9. As religious leaders we share in the pain and sorrow of all who suffer in the Holy Land today – individuals, families and communities: and express our fervent hope and prayers for an end to the trials and tribulations in the Land that is holy to us all.

10. Finally, we urge our own communities, schools and families, to live in mutual respect and understanding and to immerse themselves in the study and teachings of our Holy Scriptures which we share, for the ennoblement of humanity, universal peace and justice. Thus will the words of the Prophet be fulfilled: “and they shall beat their swords into ploughshares and their spears into pruning hooks; nation shall not lift up sword against nation and they shall not learn war any more” (Jes 2:4).

Joint Statement of the Bilateral Commission meeting of the Delegation of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews and the Chief Rabbinate of Israel's Delegation for Relations with the Catholic Church

Grottaferrata (Roma), October 17-19, 2004; 2-4 MarCheshvan, 5765

1. The fourth meeting of the respective high ranking delegations took place in Grottaferrata (Rome) on the theme of A Shared Vision of Social Justice and Ethical Conduct in an atmosphere of amity and cordiality. This encounter was pursuant to the successful previous three meetings in Jerusalem and Rome which had addressed the themes:

- The Sanctity of Human Life and Family Values;
- The Relevance of Central Religious Teachings in the Holy Scriptures we share, for Contemporary and Future Society.

2. In their opening welcomes, the chairmen of the delegations Cardinal Jorge Mejía and Chief Rabbi Shear Yashuv Cohen, expressed their satisfaction and joy that the meetings continue in a spirit of prayer and with a deepening relationship of friendship and collaboration between the members of the delegations, which holds great promise for the future.

3. The bilateral committee reiterated its commitment to the principle declarations of the previous meetings which included a call for mutual respect of our different religious identities; and affirmed a common rejection of any attempts to persuade people to reject their own heritage. The committee similarly reiterated the past declarations' condemnations of violence and terror in the name of religion as desecration of religion itself; as well as of resurgent manifestations of anti-Semitism, which Pope John Paul II has described as "a sin against God and humankind".

4. Deliberations of the current meeting focused on the inseparable relationship between Faith and Social Justice based on the belief that all human moral values have their source in God and are rooted in the Biblical teaching that each and every human person is created in the Divine Image (Gen 1:26). Accordingly, our respective religious traditions categorically reject moral relativism.

5. Furthermore, Biblical teachings require that the goal of justice (zedek umishpat) must be pursued through the ways of human beneficence and compassion (chesed vrachamim). This demands that we strive to go beyond the letter of the Law (lifnim mishurat hadin) for the wellbeing of society as a whole.

As people of Faith and moral heritage we are called to respond to the social crisis caused by extreme individualism and materialism. In this regard, special mention was made of abuse of sexuality and of economic exploitation, which lead to new forms of modern slavery, including trafficking in women and children that desecrates the dignity of the human person.

6. Accordingly, the Joint Committee called for special attention to be given to the challenges of poverty, sickness and marginalisation; the inequitable distribution of resources to combat these; the challenges of globalisation without human solidarity; the need for peaceful resolution of conflicts; and our responsibilities in the face of the spectre of terrorism in all its manifestations.

As people of Faith and moral heritage we are called to respond to the consequences and implications of these as well as the social crisis caused by extreme individualism and materialism. In this regard, special mention was made of abuse of sexuality and of economic exploitation, which lead to new forms of modern slavery, including trafficking in women and children that desecrates the dignity of the human person.

7. As believers in the One God whose name is Peace, prayer was offered up to Him to bring an end to war, bloodshed, violence and suffering in the world – and in particular in the Holy Land. The members of the Joint Committee accordingly called upon their communities and leaders throughout the world to similarly intensify prayer and work for the promotion of peace and harmony everywhere.

8. As this meeting took place on the eve of the 30th anniversary of the establishment of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews (on October 22nd 1974); the committee took the opportunity to express its appreciation for the role that the Commission has played in the implementation of *Nostra Aetate* (n. 4) and the subsequent statements and documents advancing Catholic-Jewish reconciliation, cooperation and understanding.

Joint Statement of the Bilateral Commission meeting of the Chief Rabbinate of Israel's Delegation for Relations with the Catholic Church and the Delegation of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews

Jerusalem, June 26-28, 2005; 19-21 Sivan 5765

I.

The opening evening was graced by the presence of the Rishon L'Zion, Rabbi Shlomo Moshe Amar, Chief Rabbi of Israel, who expressed his fervent support for the dialogue to emphasize profound shared values of the two Traditions while not ignoring the distinctions that make us different faith communities. Above all, the purpose of the dialogue is to promote the principles of sanctity and dignity of all human beings and to advance our cooperation for these goals. In their welcome, the heads of the respective delegations, Chief Rabbi Shear Yashuv Cohen and Cardinal Jorge Mejia expressed their profound satisfaction at the depth of understanding and friendship that had developed through the meetings of the bilateral committee.

II.

Opening the deliberations – as this was the first meeting since the passing of Pope John Paul II of blessed memory – the chairmen made special mention of his historic contribution to Catholic-Jewish reconciliation and to the fact that this bilateral committee was the fruit of his initiative. Cardinal Mejia noted in addition, the remarkable reference to the former Chief Rabbi of Rome in Pope John Paul II's will. Appreciation was expressed for the commitment to continue to promote these bilateral relations, on the part of his successor Pope Benedict XVI.

III.

The theme of this fifth meeting was The Relationship between Religious and Civil Authority in the Jewish and Christian Traditions. Based on the Biblical vision of the distinct roles of Priest, Prophet and King, as well as their respective relationships with the people of God, the following key points were made:

- 1.) Religious values are crucial for the wellbeing of the individual and society
- 2.) The purpose of civil authority is to serve and provide for the welfare of the people through respecting the life and dignity of every individual
- 3.) While emphasizing the importance of democracy in this regard, at the same time it is essential to legally protect society from extreme individualism, exploitation by vested interest groups and insensitivity to the cultural and moral values of religious tradition
- 4.) Freedom of religion must be guaranteed to both individuals and communities by the religious and civil authorities
- 5.) The relationship between religion and state must be based on reciprocity, mutual respect and cooperation
- 6.) Legislation for the promotion of particular religious values is legitimate when done in harmony with the principles of human rights

Discussion focussed on the responsibility of the state to guarantee the rights of all religious communities giving special attention to the situation and needs of the Christian communities in the Holy Land, as well as the needs of Jewish communities around the world, facilitating full social and political equality without undermining particular identities.

7.) We have an ethical obligation to demonstrate religious responsibility in these regards, and especially to educate future generations through engaging media opinion makers as well as through conventional educational channels

IV.

Discussion focussed on the responsibility of the state to guarantee the rights of all religious communities giving special attention to the situation and needs of the Christian communities in the Holy Land, as well as the needs of Jewish communities around the world, facilitating full social and political equality without undermining particular identities.

Joint Statement of the Bilateral Commission meeting of the Delegation of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews and the Chief Rabbinate of Israel's Delegation for Relations with the Catholic Church

Rome, February 26-28, 2006; 28-30 Shevat, 5766

1. At the sixth meeting of this bilateral commission held in Rome, we have addressed the subject of the relationship between human life and technology – conscious of the far reaching advances in medical science and the challenges as well as opportunities that these present.

2. We affirm the principles of our respective Traditions that God is the Creator and Lord of all life and that human life is sacred precisely because, as the Bible teaches, the human person is created in the Divine Image (cfr. Gen 1:26-27). Because life is a Divine gift to be respected and preserved, we perforce reject the idea of human ownership of life and of the right of any human party to decide its value or extent. Thus we repudiate the concept of active euthanasia (so-called mercy killing) as the illegitimate human arrogation of an exclusive Divine authority to determine the time of a person's death.

3. We give thanks to the Creator for the capacities which He has given to humankind to heal and preserve life and for the remarkable achievements facilitated in this regard by contemporary science, medicine and technology. Nevertheless we recognise that these blessed achievements bring with them greater responsibilities, profound ethical challenges and potential dangers.

4. In this regard we reiterate the teachings of our heritages that all human knowledge and capacities must serve and promote human life and dignity and thus be in harmony with the moral values that emanate from the aforementioned principles. Accordingly there must be limits to the application of science and technology in recognition of the fact that not everything which is technically feasible is ethical.

5. Respect and care for human life must be a universal moral imperative guaranteed by every civil society and its laws, thereby promoting a culture of life.

6. While rejecting human assumption of the Divine prerogative to determine the time of death, we affirm the obligation to do the utmost to alleviate human suffering.

7. We urge medical practitioners and scientists to engage with and be guided by the wisdom of religion in all matters of life and death. Therefore we recommend in such matters, in addition to due consultation with the families concerned, that this always take place with the relevant religious authorities.

8. The conviction that we share, that life on earth is but one stage in the soul's existence, must only lead us to a greater respect for the vessel – the human form – in which the soul resides in this world. Accordingly we totally reject the idea that the temporary nature of human existence on earth allows us to instrumentalise it. In this regard we strongly condemn any kind of bloodshed to promote any ideology – especially if this is done in the name of Religion. Such action is nothing less than a desecration of the Divine Name.

9. Therefore we seek to advance the common good of humanity through promoting respect for God, religion, its symbols, Holy Sites and Houses of Worship. Abuse of any of these must be rejected and condemned.

10. At the same time such abuses and the current tensions between civilisations demand of us to reach out beyond our own bilateral dialogue which has its unique compelling character. Thus we

We totally reject the idea that the temporary nature of human existence on earth allows us to instrumentalise it. In this regard we strongly condemn any kind of bloodshed to promote any ideology – especially if this is done in the name of Religion. Such action is nothing less than a desecration of the Divine Name.

believe that it is our duty to engage and involve the Muslim world and its leaders in respectful dialogue and cooperation. Furthermore we appeal to world leaders to appreciate the essential potential of the religious dimension to help resolve conflicts and strife and call on them to support interreligious dialogue to this end.

Joint Statement of the Bilateral Commission meeting of the Chief Rabbinate of Israel's Delegation for Relations with the Catholic Church and the Delegation of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews

Jerusalem, March 11-13, 2007; 21-23 Adar, 5767

1. At the seventh meeting of the above commission, held in Jerusalem, the chairmen Cardinal Jorge Mejia and Chief Rabbi Shear Yashuv Cohen noted the significance of the number seven within the biblical tradition as indicating fullness and maturity. They expressed the hope that the fullness of the relationship between the Catholic and the Jewish members of this commission will be a source of blessing to both faith communities and the world at large.

Cardinal Mejia also noted the recent passing of Cardinal Johannes Willebrands former president of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews and a central figure in the historic transformation in Catholic-Jewish relations. May his memory always be for a blessing.

2. The subject of the meeting was the Freedom of Religion and Conscience and its Limits. The human capacity to choose is a manifestation of the Divine Image in which all people are created (cf. Gen 1:26-27) and is foundational for the biblical concept of human responsibility and Divine justice (cf. Deut 30:19).

3. God has created the human person as a social being which by definition places limits on individual human freedom. Moreover freedom of choice is derived from God and therefore is not absolute, but must reflect Divine will and law. Accordingly human beings are called to freely obey the Divine will as manifested in the Creation and in His revealed word. Jewish tradition emphasizes the Noachide Covenant (cf. Gen 9:9-12) as containing the universal moral code which is incumbent on all humanity. This idea is reflected in Christian scripture in the book of Acts 15:28-29.

4. Accordingly the idea of moral relativism is antithetical to this religious world view and poses a serious threat to humanity. Even though the Enlightenment helped bring about a purification from the abuse of religion, secular society still requires religious foundations to sustain lasting moral values. Critical among these is the principle of the sanctity of human life and dignity. Ethical monotheism affirms these as inviolable human rights and therefore can provide inspiration in this regard for society at large.

5. While on principle the state should not at all limit freedom of religion for individuals and communities nor of moral conscience, it has the responsibility to guarantee the wellbeing and security of society. Accordingly it is obliged to intervene wherever and whenever a threat is posed by the promotion, teaching or exercise of violence and specifically terrorism and psychological manipulation in the name of religion.

6. In addition to respecting the freedom of religious choices, the integrity of faith communities should also be guaranteed. Accordingly it is legitimate for a society with a predominant religious identity to preserve its character, as long as this does not limit the freedom of minority communities and individuals to profess their alternative religious commitments, nor to limit their full civil rights and status as citizens, individuals and communities. This obliges us all to safeguard the integrity and dignity of holy sites, places of worship and cemeteries of all religious communities.

7. In the course of history, religious communities have not always been faithful to these values. Therefore there is a special obligation upon religious leaders and communities to prevent the improper use of religion and to educate towards respect for diversity which is essential in order to ensure a healthy, stable and peaceful society.

In this regard, there is a special role for families, schools and the authorities of state and society as well as the media to impart these values to future generations. In conclusion the bilateral commission having met in the Holy City of Jerusalem, expressed the prayer that the Almighty would bless and inspire both religious and political leaders in the region and beyond, to work determinedly to promote peace, dignity, security and tranquility in the Holy Land for all its peoples and for the world as a whole.

Even though the Enlightenment helped bring about a purification from the abuse of religion, secular society still requires religious foundations to sustain lasting moral values. Critical among these is the principle of the sanctity of human life and dignity. Ethical monotheism affirms these as inviolable human rights and therefore can provide inspiration in this regard for society at large.

Joint Statement of the Bilateral Commission meeting of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews and the Delegation of the Chief Rabbinate of Israel's Delegation for Relations with the Catholic Church

Rome, January 17-20, 2010; 2-5 Shvat, 5770

1. The ninth meeting of the above Commission, was held in Rome, following the historic visit of Pope Benedict XVI to the Great Synagogue which had been attended also by the members of the Commission and at which the Pope categorically confirmed the commitment of the Catholic Church and its will to deepen dialogue and fraternity with Judaism and the Jewish People in accordance with *Nostra Aetate*, the subsequent teachings of the Magisterium and in particular of his predecessor John Paul II. "On this path we can walk together aware of the differences that exist between us, but also aware of the fact that when we succeed in uniting our hearts and our hands in response to the Lord's call, His light comes closer and shines on all the peoples of the world" (Papal Address at the Synagogue of Rome, 17 January 2010, sect. 8). The Pope specifically praised the work, significance and achievements of the Bilateral Commission about to hold its meeting on the subject of Catholic and Jewish teaching on Creation and the Environment and wished the Commission a "profitable dialogue on such a timely and important theme".

2. The meeting was opened by the chairmen Cardinal Jorge Mejía and Chief Rabbi Shear Yashuv Cohen who paid tribute to the late Ambassador Shmuel Hadas whose contribution was so instrumental in the establishment of the commission.

3. The opening presentations focused on the tensions between secular environmentalist movements and religious perspectives and emphasized that biblical teaching views nature as being endowed with sanctity that flows from the Creator. It is He who has charged humanity as the summit of his inherently good Creation (cf. Gen 1:31) with the obligation of responsible custodianship (cf. Gen 2:15). Accordingly while freedom and autonomy are given to humanity to develop and advance the natural resources, as it is written "the Heavens are the Heavens of the Lord and earth has been given to humankind" (Ps 115:16), these must always be expressed in a manner that respects Divine sovereignty of the Universe, as it is written "the earth is the Lord's and all that is in it" (Ps 24:1).

4. Humankind today faces a unique environmental crisis which is substantially the product of unbridled material and technological exploitation. While this challenge must obviously be addressed through the necessary technical means as well as self restraint, humility and discipline; the participants emphasized the essential need for society to recognize the transcendent dimension of Creation that is critical to ensure sustainable development and progress in an ethically responsible manner. Not everything that is technically feasible is morally acceptable. It is this consciousness that ensures that every aspect of human advancement promotes the wellbeing of future generations and sanctifies the Divine Name, just as its absence leads to destructive consequences for humanity and environment and profanes the Divine Name.

5. The Biblical Tradition that gives unique dignity to the human person must not be understood in terms of domination but in terms of respect and solidarity. This requires of us a sense of a "human ecology" in which our responsibility for the eco-system is bound up with and reflective of our obligations to one another and in particular "a special generosity towards the poor, towards women and children, strangers, the sick, the weak and the needy" (Papal Address at the Synagogue of Rome, 17 January 2010, sect. 7).

6. The ethical aspect of human intervention in the natural order lies in the limitation on the power of science and its claim to absoluteness, and in the expression of human solidarity and moral responsibility towards all. To that end the bilateral commission strongly urges that all scientific innovation and development work in close consultation with religious ethical guidance. Similarly States and international bodies should engage in close consultation with religious ethical leadership in order to ensure that progress be a blessing rather than a curse. A genuine environmental ethic is a key condition for world peace and harmony.

The Biblical Tradition that gives unique dignity to the human person must not be understood in terms of domination but in terms of respect and solidarity. This requires of us a sense of a "human ecology" in which our responsibility for the eco-system is bound up with and reflective of our obligations to one another.

7. Above all, the critical importance of a moral religious education at all levels was highlighted in order to guarantee responsible scientific and social development.

Joint Statement of the Bilateral Commission meeting of the Chief Rabbinate of Israel's Delegation for Relations with the Catholic Church and the Delegation of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews

Jerusalem March 29-31, 2011; 23-25 Adar II, 5771

1. The Bilateral Commission of the delegations of the Chief Rabbinate of Israel and the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews held its tenth meeting to discuss the Challenges of Faith and Religious Leadership in Secular Society. The meeting opened with a moment of silence in memory of Chief Rabbi Yosef Azran who had been a member of the Chief Rabbinate's delegation for many years. Chief Rabbi Shear Yashuv Cohen, co-chairman of the Bilateral Commission, welcomed the participants and reaffirmed the historic nature and importance of these meetings. His counterpart Cardinal Jorge Mejia brought the greetings of the Cardinal Kurt Koch, recently appointed President of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews, to the delegates. The Chief Rabbi of Israel, Rabbi Yona Metzger, graced the meeting and expressed his strong support and encouragement for the work of the Bilateral Commission, acknowledging its impact on the positive change in perceptions of Jewish-Christian relations in Israeli society.

2. Deliberations sought to define the challenges that modern secular society faces. In addition to its many benefits; rapid technological advancement, rampant consumerism, and a nihilistic ideology with an exaggerated focus on the individual at the expense of the community and collective wellbeing, have led to a moral crisis. Together with the benefits of emancipation, the last century has witnessed unparalleled violence and barbarity. Our modern world is substantially bereft of a sense of belonging, meaning and purpose.

3. Faith and religious leadership have a critical role in responding to these realities, in providing both hope and moral guidance derived from the awareness of the Divine Presence and the Divine Image in all human beings. Our respective traditions declare the importance of prayer, both as the expression of awareness of the Divine Presence, and as the way to affirm that awareness and its moral imperatives. In addition, the study of the Divine Word in Scripture offers the essential inspiration and direction for life. The Biblical description of Moses (Exodus 3:1-15) was presented as a paradigm of religious leadership who, through his encounter with God, responds to the Divine call with total faith, loving his people, declaring the Word of God without fear, embodying freedom and courage, and an authority that comes from obeying God always and unconditionally, and listening to all, ready for dialogue.

4. The responsibility of the faithful is accordingly to testify to the Divine Presence in our world (Isaiah 43:10), while acknowledging our failures in the past to be true and full witnesses to this charge. Such testimony is also to be seen in education, focus on youth and effective engagement of the media. Similarly, in the establishment and operation of charitable institutions with special care for the vulnerable, sick and marginalized, in the spirit of "tikkun olam" (healing the world). In addition, the religious commitment to justice and peace also requires an engagement between religious leadership and the institutions of civil law.

The modern focus of the individual needs to be rooted in a higher anthropological and spiritual framework that takes into account "the common good", which finds its expression in the religious foundation of moral duties.

5. Modern secular society has brought with it many benefits. Indeed, if secular is understood in terms of a broad-based engagement of society at large, this is likely to provide for a society in which religion can flourish. Furthermore the abovementioned focus on the individual has brought much blessing and led to an overwhelming attention to the subject of civil rights. However, in order for such a focus to be sustainable, it

needs to be rooted in a higher anthropological and spiritual framework that takes into account “the common good”, which finds its expression in the religious foundation of moral duties. Society’s affirmation of such human duties, serves to empower and enshrine the human rights of its constituents.

6. Resulting from the discussion on the practical implications for religious leadership in relationship to current issues, the Bilateral Commission expressed the hope that the outstanding matters in the negotiations between the Holy See and the State of Israel would soon be resolved, and bilateral agreements speedily ratified for the benefit of both communities.

The Catholic delegation took the opportunity to reiterate the historic teaching of the Second Vatican Council’s declaration *Nostra Aetate* (No.4) regarding the Divine Covenant with the Jewish People that “the Jews still remain most dear to God because of their Fathers, for He, does not repent of the gifts He makes, nor of the calls He issues (cf. Romans 11:28-29)”; and recalled the prayer for peace of Pope Benedict XVI when receiving the Bilateral Delegation in Rome on March 12 2009, quoting Psalm 125 “As the mountains are round about Jerusalem, so the Lord is round about His people, from this time forth and for evermore.”

Joint Statement of the Bilateral Commission meeting of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews and the Delegation of the Chief Rabbinate of Israel's Delegation for Relations with the Catholic Church

Rome, March 27-29, 2012; 4-6 Nissan, 5772

1. The Jewish co-chair Rabbi Shear Yashuv Cohen opened the meeting, giving thanks to God for the historic transformation in Catholic-Jewish relations since the Second Vatican Council (1962-65) and for the establishment of the bilateral commission of the Chief Rabbinate of Israel and the Holy See, after the historic visit of Pope John Paul II to Israel.

Cardinal Peter Turkson, the new Catholic co-chair, responded paying tribute to his predecessor Cardinal Jorge Mejía and welcomed the delegations, in particular those who had just joined the bilateral commission. Cardinal Mejía together with Cardinal Cottier, as the former senior members of the Catholic delegation, accompanied by Cardinal Kurt Koch, President of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews, visited with the delegations and expressed their joy at the continuity of this work as a blessing for both communities and for humanity.

2. The theme of this the 11th meeting of the bilateral commission was titled "Religious perspectives on the current financial crisis: vision for a just economic order". The special guest on the first evening was Prof. Ettore Gotti Tedeschi, President of the Vatican's Istituto per le Opere di Religione, who provided an analysis of the causes of the financial crisis and shared thoughts on possible ways forward. Papers on the theme were provided by Dr. Meir Tamari, former chief economist of the Bank of Israel, and Prof. Stefano Zamagni from the Economic Science Department of the University of Bologna.

3. Following from the presentations and discussion, the following points were highlighted: While many factors contributed to the financial crisis, at its roots lies

a crisis of moral values in which the importance of having, reflected in a culture of greed, eclipsed the importance of being; and where the value of truth reflected in honesty and transparency was sorely lacking in economic activity.

4. At the heart of Jewish and Catholic visions for a just economic order is the affirmation of the sovereignty and providence of the Creator of the world with whom all wealth originates and which is given to humankind as a gift for the common good.

5. Accordingly, the purpose of an economic order is to serve the wellbeing of society, affirming the human dignity of all people, each created in the Divine Image. While this concept of dignity affirms the value of the person, it is antithetical to egocentricity. Rather, it requires the promotion of the wellbeing of the individual in relation to community and society, emphasizing human obligations and responsibilities accordingly and thereby affirming human solidarity and fraternity.

This posits the obligation to guarantee certain basic human needs, such as the protection of life, sustenance, clothing, housing, health, education and employment.

Particular attention must therefore be given to the vulnerable – the poor, the orphan, the widow the sick and disabled; and the stranger, which in today’s society is particularly relevant to migrant and foreign workers – whose condition serves as a measure of the moral health of society or lack thereof, and the degree of solidarity within it.

While many factors contributed to the financial crisis, at its roots lies a crisis of moral values in which the importance of having, reflected in a culture of greed, eclipsed the importance of being; and where the value of truth reflected in honesty and transparency was sorely lacking in economic activity.

6. Furthermore, just as the Divine gift of wealth places obligations upon the recipient in relation to those less fortunate materially; similarly countries with developed economies have the obligation to recognize their responsibilities and duties towards countries and societies in need – especially in this era of globalization.

7. Concepts highlighted for the promotion of a more just economic order included:

- the universal destination of the goods of the earth;
- a culture of “enough” that implies a degree of self-limitation and modesty;
- responsible stewardship;
- an ethical system of allocation of resources and priorities;
- and the critical importance of honesty, transparency, gratuitousness and accountability.

8. Just as the crisis has required partial remission of debts on national and international levels, there is a need to extend this to families and individuals for their economic self-rehabilitation.

9. The members of the bilateral commission underscored the role that the faith communities must play in contributing to a responsible economic order and the importance of their engagement by government, educational institutions, and the media, to this end.

10. In addition to the ethical wisdom drawn from our spiritual heritages, religious communities are an integral part of civil society, which must play a central role together with politics and business, in ensuring the subsidiarity necessary for a just social and economic order.

11. Furthermore the crisis has revealed the profound lack of the ethical component in economic thinking. Hence, it is imperative that institutes and academies of economic studies and policy formation include ethical training in their curricula, similar to that which has developed in recent years in the field of medical ethics; and also ethical counselling to decision makers on a national and international level.

12. The meeting concluded with prayer to the Source of all blessing that the words of the Psalmist will be fulfilled “Mercy and truth are met together; righteousness and peace have kissed (each other). Truth shall spring out of the earth and righteousness shall look down from heaven. Yea, the Lord shall give (that which is) good; and our land shall yield her increase. Righteousness shall go before Him; and shall set (us) in the way of His steps” (Ps 85,11-14).

Joint Statement of the Bilateral Commission meeting of the Chief Rabbinate of Israel's Delegation for Relations with the Catholic Church and the Delegation of the Holy See's Commission for Religious Relations with the Jews

Jerusalem, April 29-30, 2013; Iyar 19-20, 5773

The Bilateral Commission of the Holy See and the Chief Rabbinate of Israel held its 10th meeting in Mishkenot Sha'ananim, Jerusalem. The meeting dedicated its first day to celebrating the memory of Pope John XXIII on the 50th anniversary of his death, with a conference on his historic role in transforming the attitude and teaching of the Catholic Church towards the Jewish people, based on mutual respect and affirmation of the eternal Covenant between God and Israel in keeping with the declaration *Nostra Aetate* of the Second Vatican Council.

Meeting shortly after the ascension of Pope Francis to the Papacy, the Commission noted his past well-known deep engagement and friendship with the Jewish community in Buenos Aires in particular. The Commission accordingly looks forward to the continuation and deepening of Catholic-Jewish relations during his Papacy, following on from the historic strides under his predecessors.

At this very time these are being epitomized in a particular way in the meeting taking place at the Vatican between Pope Francis and President Shimon Peres, who had sent a message of greeting to the Conference accordingly. This meeting in Rome was noted with satisfaction by the Commission.

The Commission reaffirmed the importance of educating our respective communities about the nature, substance and significance of these changes.

The Commission accordingly calls on the Israeli Ministry of Education, and on the Holy See's Congregation for Catholic Education to explore ways and means by which the above-mentioned developments and their substance – together with respect for the identity and integrity of each other – can become an integral part of the required syllabus of educational institutions under their respective authorities.

The mutual respect and friendship that has been established between us over recent years, brings with it the responsibility not only to present each other the way each sees themselves; but also to defend and advance the wellbeing of each other's community. This requires us to stand up against prejudice and threats – in particular against Jews and Christians. Especially where one community is the dominant ethos of a country and the other is a vulnerable minority, the responsibility on the former is even greater.

Accordingly, the Catholic delegation reaffirms the commitment of the Holy See to do its utmost to combat anti-Semitism everywhere, in keeping with the declaration *Nostra Aetate*, and especially where the dominant ethos is Catholic; and the delegation from the Chief Rabbinate reaffirms its resolve to do its utmost to promote the wellbeing of the Christian minority in the State of Israel.

In this regard, the Commission expresses its fervent hope that the protracted negotiations between the Holy See and the State of Israel to resolve all outstanding issues will be speedily resolved and ratified.

In conclusion the Bilateral Commission reaffirmed its trust in the Lord of Creation and History, giving thanks for its dialogue and common witness, and asking for His continued blessing on its endeavors.

The Commission calls on the Israeli Ministry of Education, and on the Holy See's Congregation for Catholic Education to explore ways and means by which the transformation of the attitude and teaching of the Catholic Church towards the Jewish people – together with respect for the identity and integrity of each other – can become an integral part of the required syllabus of educational institutions under their respective authorities.

Members of the Bilateral Commission

Rabbi Shear Yashuv Cohen (Chair)	Jorge Cardinal Mejía (past Chair)
Rabbi Ratson Arussi	Georges Cardinal Cottier O.P . (past co-Chair)
Rabbi Yossef Azran (deceased)	Peter Cardinal Turkson (Chair)
Rabbi David Brodman	Archbishop Elias Chacour
Rabbi David Rosen	Bishop Giacinto-Boulos Marcuzzo
Mr. Oded Wiener	Father Pierbattista Pizzaballa
Rabbi Prof. Daniel Sperber	Mons. Pier Francesco Fumagalli
Rabbi Prof. Avraham Steinberg	P. Norbert Hofmann S.D.

מצרה לרווחה

עידן חדש ביחסים בין יהודים לנוצרים

משלחות של הוועדה של הכס הקדוש ליחסים דתיים עם היהודים
וועדת הרבנות הראשית לישראל ליחסים עם הכנסייה הקתולית
הצהרות משותפות 2003-2013

פתח דבר

בשלהי המאה ה-20 חלה מהפכה ביחסים בין נוצרים ליהודים. הנוצרים נאלצו להתמודד עם השאלה כיצד הוראות הכנסייה הובילו לאנטישמיות המודרנית, ובסופו של דבר לשואה. מה גם שהרעיון לפיו על היהודים נגזר לנדוד בין העמים עד לקץ הימים עקב סירובם להכיר בדברי הבשורה הנוצרית, הופרך באופן אמפירי בעקבות הקמת מדינת ישראל.

המנהיג הדתי החשוב ביותר בקרב הנצרות שהוביל לתפנית זו היה אנג'לו ג'וזפה רונקאלי, אשר התמנה לאפיפיור בשנת 1958 ובחר את השם יוחנן ה-23. ביום השנה החמישים למותו (3 ביוני 2013), הוועד היהודי-אמריקני וקרן קונרד אדנאואר חברו יחדיו בארגון כנס בירושלים, לשם הוקרת מורשתו ההיסטורית ולצורך דיון ברלוונטיות של מורשת זו בהווה ובעתיד.

מורשת זו כוללת את מסמך "נוסטרה איטאטה" (בזמננו אנו) של מועצת הוותיקן השניה - "הצהרה בדבר יחסיה של הכנסייה עם הדתות הלא-נוצריות", שפורסמה ב-28 באוקטובר 1965 ע"י האפיפיור פאולוס השישי. "נוסטרה איטאטה" שוללת כל טענה בדבר אחריותו של העם היהודי למותו של ישו. יתרה מזאת, ההצהרה דוחה את הרעיון לפיה היהודים גורשו מפני הא-ל והכנסייה תפסה את מקומם כיורשת הברכות ה-לוהיות. המסמך מאשרר את נצחיות הברית שנכרתה בין הא-ל לבין העם היהודי, לצד גינוי תקיף של תופעת האנטישמיות.

במהלך חמשת העשורים האחרונים, חלה תנופה מרשימה בדו-שיח היהודי-נוצרי. שניים מממשיכי דרכו של יוחנן ה-23, יוחנן פאולוס השני ובנדיקטוס ה-16, הדגישו ללא הרף את העובדה כי לנוצרים קשר רוחני ייחודי עם העם היהודי, אשר אין דומה לו ביחסיה עם כל דת אחרת בעולם. בהמשך לביקור ההיסטורי של האפיפיור יוחנן פאולוס השני לארץ הקודש הוקמה ועדה בילטרלית לדו-שיח בין-דתי בין הוותיקן לבין הרבנות הראשית לישראל, אשר חגגה עשור לפעילותה ב-2013.

במפגשה האחרון של הוועדה הבילטרלית, "הודגשה החשיבות של חינוך קהילותינו בדבר טבעם, מהותם ומשמעותם" של השינויים שהובלו על-ידי מסמך ה"נוסטרה איטאטה". בהתאם לכך, הוועדה קראה "למשרד החינוך הישראלי ולקהילה לחינוך קתולי של הכס הקדוש, לבחון דרכים ואמצעים בהם יוכלו השינויים הנ"ל ומהותם להפוך לחלק אינטגרלי מתוכנית הלימודים המחייבת במוסדות החינוך בכל רשות, לצד כבוד הדדי לזהותן ולשלמותן של הקהילות".

קריאה זו הינה סממן של המשימה החשובה העומדת כיום בפני הדו-שיח היהודי-נוצרי: בעוד ההוראה הנוצרית בדבר היהודים והיהדות עברה שינוי דרמטי, הבשורה בדבר הופעתו של עידן חדש ביחסי נוצרים ויהודים טרם הגיעה באופן נרחב אל פני השטח בכל קהילה.

במשך שנים רבות, הוועד היהודי-אמריקני וקרן קונרד אדנאואר חברו יחד בטיפוח דו-שיח בין-דתי, בין היתר באמצעות תמיכה במפגשי הוועדה הבילטרלית של הכס הקדוש והרבנות הראשית לישראל. ישנן מספר סיבות טובות ואקטואליות לפרסום ההצהרות המשותפות של הוועדה הבילטרלית: יום השנה ה-50 למותו של האפיפיור יוחנן ה-23, כמו גם הקנוניזציה הקרבה שלו (בנוסף לזו של האפיפיור יוחנן פאולוס השני); מפגשה העשירי של הוועדה הבילטרלית; והביקור הקרב ובא של האפיפיור פרנציסקוס בארץ הקודש.

מי יתן ופרסום זה יתרומם להפצת המסר בקרב יהודים ונוצרים, לפיו ההתקדמות בהבנה ובידידות ההדדית בינינו גדולה ומשמעותית יותר ממה שמקובל לחשוב.

מיכאל מרטס

מזכיר המדינה (בדימוס)
מנהל קרן קונרד אדנאואר בישראל

הרב ד"ר דוד רוזן

מנהל בינלאומי ליחסים בינדתיים
הוועד היהודי-אמריקני (AJC)

הצהרת הוועדה הביילטרלית של הרבנות הראשית לישראל וועדת הכס הקדוש ליחסים דתיים עם העם היהודי

ירושלים, 1-3 בדצמבר 2003 - ו' ח' בכסלו ה'תשס"ד

1. לאחר שני מפגשים בירושלים (יוני 2002 / תמוז תשס"ב) ובגרופראטה / רומא (פברואר 2003 / שבט תשס"ג), נפגשו המשלחות רמות הדרג בירושלים על מנת לדון בנושא הרלוונטיות של הוראות היסוד בכתבי הקודש המשותפים לנו, עבור החברה המודרנית ועבור החינוך של דורות העתיד בהתאם.
2. הדיונים נערכו באווירה של כבוד הדדי וידידות, והובעה שביעות רצון מהיסודות האיתנים אשר זה מכבר הושתתו בין שתי המשלחות, תוך הבטחה משמעותית להמשכיות ולשיתוף פעולה יעיל.
3. המשתתפים הביעו את הוקרתם העמוקה להודעות הענייניות היוצאות מטעם הכס הקדוש, המגנות אלימות כלפי חפים מפשע ומוקיעות את ביטויי האנטישמיות המתחדשים לאחרונה, כפי שהוכרז בהצהרות הקרדינלים של משלחת הוותיקן לוועדה המשותפת (הקרדינלים ואלטר קאספר, חורחה מַתְיִיָה וג'ורג' קוטייה). ברוח זו, כתב הקרדינל חורחה מַתְיִיָה לרבנים הראשיים של ישראל: "אכן יהיה זה לא רק אכזרי, כי אם נתעב ומנוגד לכל הסטנדרטים האנושיים המקובלים לתקוף בני אדם במקום תפילתם". אכן, בזמן מפגשה של הוועדה המשותפת, קדושתו האפיפיור יוחנן פאולוס השני יצא בפנייה עוצמתית "לכל הגברים והנשים בעלי רצון טוב: שלבו את קולותיכם בקולי כאשר אני חוזר ואומר שלעולם אסור שהשם הקדוש ישמש למטרות הסתה לאלימות או לטרור, או לצורך עידוד שנאה והדרה".
4. הנאומים התמקדו בעקרונות היסוד המצויים בכתבי הקודש המשותפים לנו, המצהירים על אמונה בבורא היחיד המניע את היקום ואשר ברא את כל בני האדם בצלמו הא-לוהי עם חופש הבחירה.

על כן האנושות היא משפחה אחת ובניה נושאים באחריות מוסרית זה לזה. ההכרה במציאות זו מובילה לחובה הדתית והמוסרית אשר תוכל לשמש כמגילת זכויות מהימנה עבור זכויות האדם וכבודו בעולמנו המודרני, ולספק חזון אמיתי לחברה צודקת ולשלום ורווחה אוניברסאליים.

5. אנו חיים בכפר גלובלי של קידמה טכנולוגית ומדעית חסרת תקדים. קידמה זו מעמידה בפנינו את אתגר השימוש בהם לטובה ולברכה, ולא חלילה וחס לרעה ולקללה. בהקשר זה, מערכת תקשורת ההמונים הגלובלית משמשת כלי מפתח לצורך הקניית ערכים. חובתנו להשתמש בהזדמנות זו להקניית ערכים גלובליים בהתאם לשאיפותינו הדתיות והמוסריות המשותפות שהזכרו לעיל.

6. הודגש כי התשובה לאתגר של קידום אמונה דתית בחברה המודרנית דורשת מאתנו לספק דוגמאות אמיתיות של צדק, אהבה, חסד, סובלנות וענווה, כדברי הנביא מיכה: "הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם א-לוהיך" (מיכה ו', ח')

האנושות היא משפחה אחת ובניה נושאים באחריות מוסרית זה לזה. ההכרה במציאות זו מובילה לחובה הדתית והמוסרית אשר תוכל לשמש כמגילת זכויות מהימנה עבור זכויות האדם וכבודו בעולמנו המודרני, ולספק חזון אמיתי לחברה צודקת ולשלום ורווחה אוניברסאליים.

7. חינוך דתי יכול וצריך לאפשר תקווה והכוונה לחיים חיוביים תוך סולידאריות והרמוניה אנושית בזמנים המודרניים המורכבים בהם אנו חיים. מעל לכל, האמונה בא-ל היא שנותנת לנו ביטחון ושמחה אמיתיים, ככתוב בתהילים ט"ז: "שויתי ה' לנגדי תמיד ... לכן שמח לבי... (תהלים ט"ז: ח'-ט')."

8. למנהיגים ולמחנכים דתיים יש חובה מיוחדת ללמד את קהילותיהם ללכת בדרכי שלום לטובת שלום כלל החברה. אנו פונים במיוחד לבני משפחת אברהם אבינו וקוראים לכל המאמינים לזנוח את כלי המלחמה וההרס - "בקש שלום ורדפהו" (תהלים ל"ד: ט"ו).

9. כמנהיגים דתיים אנו משתתפים בכאבם ובצערם של כל הסובלים בארץ הקודש כיום - פרטים, משפחות וקהילות; ומביעים את תקוותנו הכנה ואת תפילותינו לסיום הסבל והמצוקה בארץ הקדושה לכולנו.

10. לסיום, אנו מפצירים בקהילותינו, בתי הספר שלנו ומשפחותינו לחיות בכבוד והבנה הדדיים ולהשקיע את זמנם בלימוד ובהוראה של כתבי הקודש המשותפים לנו, לצורך האצלת האנושות, ולהבאת שלום וצדק אוניברסאליים. כך יתקיימו דברי הנביא: "וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה" (ישעיהו ב': ד).

הצהרת הוועדה הביטורלית של הרבנות הראשית לישראל וועדת הכס הקדוש ליחסים דתיים עם העם היהודי גרופראטה, רומא - 17-19 באוקטובר, 2004 / ב-ד במרחשוון, ה'תשס"ה

1. המפגש הרביעי של המשלחות רמות הדרג התקיים בגרופראטה (רומא) בנושא "החזון המשותף של צדק חברתי והתנהגות מוסרית", ונערך באווירה של ידידות ולבביות. מפגש זה נערך כהמשך לשלושת המפגשים המוצלחים אשר נערכו בירושלים וברומא אשר עסקו בנושאים של "קדושת חיי אדם וערכי המשפחה" ו-"הרלוונטיות של הוראות היסוד הקודש המשותפים לנו עבור החברה המודרנית ועבור דורות העתיד".

יושבי הראש של המשלחות, הקרדינל חורחה מַתְיִיָה והרב שאר ישוב הכהן, הביעו בדברי הפתיחה שלהם את שביעות רצונם ואת שמחתם מקיומם הממושך של המפגשים ברוח של תפילה, תוך העמקת יחסי הידידות ושיתוף הפעולה בין חברי המשלחות, דבר הטומן בחובו הבטחה גדולה לעתיד.

1. הוועדה הביטורלית הדגישה את מחויבותה להצהרות העקרוניות של המפגשים הקודמים, ובכללם קריאה לכבוד הדדי כלפי הזהויות הדתיות השונות שלנו; והסכימו על דחייה כללית של כל ניסיון לשכנע אנשים לוותר על מורשתם הדתית. כמו כן, הוועדה חזרה הזכירה את גינויי האלימות והטרור בשם הדת, המהווים את חילול הדת עצמה; וכן של ביטויי האנטישמיות המתחזקים, אשר האפיפיור יוחנן פאולוס השני תיאר כ"חטא נגד א-לוהים והאנושות".

2. הדיונים במפגש הנוכחי התמקדו בקשר הבלתי ניתן להפרדה בין אמונה וצדק חברתי, המבוסס על האמונה שכל הערכים המוסריים האנושיים מקורם בא-ל, והינם מעוגנים בכתבי הקודש, לפיהם כל אדם נברא בצלם א-לוהים (בראשית א: כ"ו). אי לכך, מסורות הדת שלנו דוחות מכל וכל את הרלטיביזם המוסרי.

3. נוסף על כך, כתבי הקודש מלמדים אותנו כי על מטרת הצדק והמשפט להיות מושגת באמצעות מידות אנושיות של חסד ורחמים. דבר זה דורש מאיתנו לשאוף למידה של "לפנים משורת הדין" לצורך רווחת החברה בכללותה.

כאנשי האמונה והמורשת המוסרית אנו נקראים להגיב לתוצאות ולהשלכות של כל אלה וכן למשבר החברתי שנגרם על ידי תופעות קיצוניות של אינדיווידואליזם וחומרנות קיצוניים. בהקשר זה צוינו במיוחד השימוש לרעה במיניות ובניצול כלכלי, המובילים לצורות חדשות של עבדות מודרנית, ובכללן סחר בנשים וילדים המחלל את כבוד האדם.

4. אי לזאת, קראה הועדה הבילטרלית לתת תשומת לב מיוחדת לאתגרי העוני, התחלואה והדחיקה לשוליים; לחלוקה הלא-צודקת של המשאבים הקיימים כדי להילחם בתופעות אלה; לאתגרי הגלובליזציה בהיעדר הזדהות אנושית; לצורך ביישוב סכסוכים בדרכי שלום; ולאחריות שלנו

במאבק בטרור על כל ביטוייו. כאנשי האמונה והמורשת המוסרית אנו נקראים להגיב לתוצאות ולהשלכות של כל אלה וכן למשבר החברתי שנגרם על ידי תופעות קיצוניות של אינדיווידואליזם וחומרנות קיצוניים. בהקשר זה צוינו במיוחד השימוש לרעה במיניות ובניצול כלכלי, המובילים לצורות חדשות של עבדות מודרנית, ובכללן סחר בנשים וילדים המחלל את כבוד האדם.

5. כמאמינים בא-ל אחד ששמו שלום, אנו נושאים אליו תפילה שיביא סוף למלחמות, לשפיכות הדמים, לאלימות ולסבל בעולם - ובמיוחד בארץ הקודש. אי לכך, חברי הועדה הבילטרלית קראו גם לקהילותיהם ולמנהיגיהם ברחבי העולם להגביר את תפילותיהם ופעילותם לצורך קידום השלום וההרמוניה בכל מקום.

6. הואיל ומפגש זה התקיים ערב יום השנה ה-30 לייסוד הועדה של הכס הקדוש ליחסים דתיים עם היהודים (ב-22 באוקטובר 1974); הועדה הבילטרלית ניצלה הזדמנות זו להביע את הערכתה לתפקיד שמילאה ועדת של הכס הקדוש ביישום הצהרת ה"נוסטרה איטאטה" (n.4) וכן ההצהרות והמסמכים שבאו לאחריה, המקדמים את הפיוס הקתולי-יהודי ואת שיתוף הפעולה וההבנה בין שתי הקהילות

הצהרת הוועדה הביילטרלית של הרבנות הראשית לישראל וועדת הכס הקדוש ליחסים דתיים עם העם היהודי

ירושלים, 26-28 ביוני 2005 / י"ט-כ"א בסיוון ה'תשס"ה

I.

בערב הפתיחה כיבד הראשון לציין, ר' שלמה משה עמר, הרב הראשי של ישראל, את המעמד בנוכחותו.

הרב הביע את תמיכתו החמה בדו-שיח המדגיש את הערכים העמוקים המשותפים לשתי המסורות, מבלי להתעלם מההבדלים אשר הופכות אותנו לקהילות אמונה שונות. מעל לכול, מטרת הדו-שיח הינה לקדם את עקרונות הקדושה והכבוד אצל כל בני האדם, ולהעמיק את שיתוף הפעולה בינינו לצורך השגת מטרות אלה.

בדברי הברכה שלהם, הביעו ראשי המשלחות, הרב שאר ישוב כהן והקרדינל חורחה מַתִּייה, את שביעות רצונם הרבה מעומק ההבנה והידידות שהתפתחו במהלך הפגישות של הוועדה הביילטרלית.

II.

בפתיחת הדיונים - הואיל והיה זה המפגש הראשון מאז פטירתו של האפיפיור יוחנן פאולוס השני, זכרו לברכה - היו"ר ציין במיוחד את תרומתו ההיסטורית לפיוס היהודי-קתולי ואת העובדה שוועדה ביילטרלית זו הייתה פרי יוזמתו. בנוסף ציין הקרדינל מַתִּייה את התייחסותו

המרשימה של האפיפיור יוחנן פאולוס השני בצוואתו לרב הראשי לשעבר של רומא. כמו כן הובעה הערכה למחויבות להמשיך ולקדם את אותם היחסים הביילטרליים מצדו של יורשו, האפיפיור בנדיקטוס השישה-עשר.

הדיון התמקד באחריות המדינה להבטחת הזכויות של כל הקהילות הדתיות, תוך מתן תשומת לב מיוחדת גם לצרכי הקהילות הנוצריות בארץ הקודש, וכן לצרכי הקהילות היהודיות ברחבי העולם, תוך קידום שוויון חברתי ופוליטי מלא ומבלי לפגוע בזהויות הייחודיות שלהן

III.

הנושא של מפגש חמישי זה היה "היחסים בין רשות דתית לרשות"

אזרחית במסורות היהודית והנוצרית". בהתבסס על החזון התנ"כי לתפקידים שונים של כהן, נביא ומלך, וכן על יחסיהם בהתאם עם הא-לוהים; צוינו נקודות המפתח דלהלן:

1. ערכים דתיים הינם חיוניים לרווחת הפרט והחברה.
2. המטרה של הרשות האזרחית היא לשרת ולדאוג לרווחת בני האדם על ידי כיבוד חייו וכבודו של כל אחד ואחד.
3. תוך הדגשת חשיבות הדמוקרטיה בהקשר זה, חיוני שתהיה לחברה הגנה חוקית בפני אינדיווידואליזם קיצוני, ניצול מצד קבוצות אינטרסים וחוסר רגישות לערכים התרבותיים והמוסריים של המסורת הדתית.
4. חופש הדת צריך להיות מובטח הן לפרטים והן לקהילות על ידי הרשויות הדתיות והאזרחיות.
5. על היחס בין הדת והמדינה להיות מושתת על הדדיות, כבוד הדדי ושיתוף פעולה.
6. חקיקה לקידום ערכים דתיים מסוימים היא לגיטימית, אם היא נעשית בהרמוניה עם עקרונות זכויות האדם.
7. בידינו החובה המוסרית להפגין אחריות דתית בעניינים אלה, ובמיוחד לחנך את דורות העתיד, הן על ידי שיתוף של מובילי דעת קהל בתקשורת, והן באמצעות צינורות חינוכיים קונבנציונאליים.

IV.

הדיון התמקד באחריות המדינה להבטחת הזכויות של כל הקהילות הדתיות, תוך מתן תשומת לב מיוחדת גם לצרכי הקהילות הנוצריות בארץ הקודש, וכן לצרכי הקהילות היהודיות ברחבי העולם, תוך קידום שוויון חברתי ופוליטי מלא ומבלי לפגוע בזכויות הייחודיות שלהן.

הצהרת הוועדה הביולטרלית של הרבנות הראשית לישראל וועדת הכס הקדוש ליחסים דתיים עם העם היהודי

רומא, 26-28 בפברואר 2006 / כ"ח-ל' בשבט, ה'תשס"ו

1.

במפגשה של הוועדה הביולטרלית שנערכה ברומא, עסקנו בנושא היחס בין חיי אדם וטכנולוגיה - כאשר אנו מודעים להתקדמות הנרחבת במדעי הרפואה, כמו גם לאתגרים ולהזדמנויות שהיא מציבה.

2.

אנו מאשרים את עקרונות המסורות שלנו, כי א-לוהים הוא הבורא ואדון כל חי, וכי חיי אדם קדושים מכיוון שהאדם נברא בצלם הא-לוהים, בדיוק כפי שמורה לנו התנ"ך (בראשית א': כ"ו-כ"ז). הואיל והחיים הם מתנה א-לוהית שיש לכבד ולשמור, אנו דוחים בהכרח את הרעיון של בעלות אנושית על החיים ועל הזכות של גורם אנושי כלשהו להחליט על ערכם והיקפם. כך אנו דוחים את הרעיון של אותנזיה אקטיבית (המוכר כהמתת חסד) כזלזול בלתי חוקי של בני אנוש כלפי הסמכות הא-לוהית הבלעדית באשר לקביעת מועד מותו של אדם.

3.

אנו מודים לבורא עולם על היכולות שהוא נתן למין האנושי לריפוי ולשימור חיי אדם, ועל ההישגים הראויים לציון בהקשר זה במדע, ברפואה ובטכנולוגיה המודרניים. יחד עם זאת אנו מכירים בכך כי אותם הישגים מבורכים מביאים איתם אחריות גדולה יותר, אתגרים מוסריים עמוקים וסכנות אפשריות.

4.

בקשר לכך אנו חוזרים על הוראות המורשות שלנו, לפיהן על הידע והיכולות האנושיים לשרת ולקדם את חיי האדם וכבודו ועל ידי כך להתקיים בהרמוניה עם ערכי המוסר העולים מהעקרונות הנ"ל. אי לכך, חייבים להיות גבולות ליישומי המדע והטכנולוגיה תוך הכרה בעובדה כי לא כל דבר שהוא בר ביצוע מבחינה טכנולוגית הינו גם מוסרי.

אנו דוחים באופן מוחלט את הרעיון שהטבע הזמני של הקיום האנושי עלי אדמות מאפשר לנו לעשותו למכשיר. בעניין זה אנו מגנים בתוקף כל סוג של שפיכות דמים על מנת לקדם אידיאולוגיה - במיוחד אם דבר זה נעשה בשם הדת. פעולה כזו היא לא פחות מחילול שם הא-לוהים.

5.

כבוד ודאגה לחיי אדם חייבים להיות ציווי מוסרי אוניברסאלי, המובטח על ידי כל חברה אזרחית וחוקיה, המקדמים על ידי כך תרבות חיים.

6.

יחד עם דחיית כל ניסיון של בני האדם לקחת לידיהם את הסמכותה א- לוקית באשר לקביעת מועד המוות, אנו מאשרים כי ישנה חובה לעשות ככל האפשר על מנת להקל על סבל אנושי.

7.

אנו מפצירים בעוסקים ברפואה ובמדענים לבוא במגע ולקבל הכוונה מחכמת הדת בכל עניין של חיים ומוות. לפיכך אנו ממליצים בעניינים אלה, בנוסף להתייעצות עם המשפחות המעורבות, שזו תיערך תמיד יחד עם הרשויות הדתיות הרלוונטיות.

8.

האמונה המשותפת לנו, שהחיים עלי אדמות הם רק שלב בקיומה של הנשמה, מובילה אותנו אך ורק לכבוד גדול יותר לכלי - הצורה האנושית - אשר בו שוכנת הנשמה בעולם הזה. אי לזאת אנו דוחים באופן מוחלט את הרעיון שהטבע הזמני של הקיום האנושי עלי אדמות מאפשר לנו לעשותו למכשיר. בעניין זה אנו מגנים בתוקף כל סוג של שפיכות דמים על מנת לקדם אידיאולוגיה - במיוחד אם דבר זה נעשה בשם הדת. פעולה כזו היא לא פחות מחילול שם הא-לוהים.

9.

על כן אנו מבקשים לקדם את טובת הכלל של האנושות על ידי קידום כבוד הא-ל, הדת וסמליה, מקומותיה הקדושים ובתי התפילה שלה. יש לשלול ולגנות פגיעה בכל אחד מאלה.

10.

יחד עם זאת, פגיעות כאלה וכן המתחים העכשוויים בין תרבויות דורשים מאתנו להושיט יד מעבר לדו-שיח הבינלאומי שלנו, אשר נושא אופי מחייב משלו. כן אנו מאמינים שמחובתנו לערב את העולם המוסלמי ואת מנהיגיו בדו-שיח ובשיתוף פעולה מכובדים. בנוסף אנו פונים למנהיגי העולם בקריאה להעריך את הפוטנציאל החיוני של המימד הדתי בסיוע ביישוב סכסוכים ומריבות, וקוראים להם לתמוך בדו-שיח בין-דתי להשגת מטרה זו.

הצהרת הוועדה הביילטרלית של הרבנות הראשית לישראל

וועדת הכס הקדוש ליחסים דתיים עם העם היהודי

ירושלים, 11-13 במארס 2007 / כ"א-כ"ג באדר ה'תשס"ה

1.

במפגשה השביעי של הוועדה הנ"ל, אשר נערך בירושלים, יושבי הראש הקרדינל חורחה מַחְיִיָה והרב שאר ישוב הכהן ציינו את חשיבות המספר שבע במסורת התנ"כית כמציינ מלאות ובשלות. הם הביעו את התקווה שמלאות היחסים בין החברים הקתולים והיהודים בוועדה זו תהווה מקור של ברכה לשתי הדתות ולעולם בכללותו. קרדינל מַחְיִיָה ציין גם את פטירתו לאחרונה של הקרדינל יוהאנס וילברנדס, הנשיא הקודם של ועדת הכס הקדוש ליחסים דתיים עם היהודים ודמות מרכזית בשינוי ההיסטורי ביחסים בין הקתולים ליהודים. יהא זכרו ברוך תמיד.

2.

הנושא של המפגש היה חופש הדת והמצפון וגבולותיהם. היכולת האנושית לבחירה היא התגלמות "צלם הא-לוהים" שבו נבראו כל בני האדם (ר' בראשית א': כ"ו-כז) והיא בסיסית לרעיון התנ"כי של אחריות אנושית וצדק א-לוהי (ראה דברים ל': י"ט).

3.

א-לוהים ברא את האדם כיצור חברתי אשר מעצם הגדרתו שם גבולות לחירותו האישית. יתר על כן, חופש הבחירה נובע מא-לוהים ועל כן הוא אינו מוחלט, כי אם עליו לשקף את רצון הא-ל ואת חוקיו. אי לזאת בני האדם נקראים לציית באופן חופשי לרצון הא-ל, כפי שהוא בא לידי ביטוי בבריאה ובדבריו שנמסרו לנו. המסורת היהודית מדגישה את הברית עם נוח (ראה בראשית ט': טי-י"ב) כמסגרת המוסרית האוניברסאלית המחייבת את האנושות כולה. רעיון זה משתקף במקרא הנוצרי בספר מעשי השליחים, ט"ו: כ"ח-כ"ט.

4.

אי לזאת, הרעיון של רלטיביזם מוסרי הינו מנוגד לחלוטין להשקפת עולם דתית זו ומהווה איום רציני לאנושות. על אף שהנאורות סייעה בהפחתת השימוש לרעה בדת, החברה החילונית עודנה זקוקה ליסודות דתיים על מנת לשמר ערכי מוסר ברי קיימא. לצורך כך עיקרון קדושת חיי האדם וכבודו הינו חיוני. מונותאיזם אתי מדגיש את ערכים אלה כזכויות אנושיות שאין להפר אותן, ועל כן יכול לספק השראה בהקשר זה לחברה ככלל.

5.

בעוד שבאופן עקרוני על המדינה המדינה לא להגביל את חופש הדת של פרטים וקהילות, או את המצפון המוסרי; בידיה החובה להבטיח את רווחתה וביטחונה של החברה. אי לכך היא מחוייבת להתערב בכל מקום ובכל עת שבה מתעורר איום על ידי קידומה, הוראתה או הפעלתה של אלימות, ובפרט של טרור ומניפולציה פסיכולוגית בשם הדת.

אף שהנאורות סייעה בהפחתת השימוש לרעה בדת, החברה החילונית עודנה זקוקה ליסודות דתיים על מנת לשמר ערכי מוסר ברי קיימא. לצורך כך עיקרון קדושת חיי האדם וכבודו הינו חיוני. מונותיאזם אתי מדגיש את ערכים אלה כזכויות אנושיות שאין להפר אותן, ועל כן יכול לספק השראה בהקשר זה לחברה ככלל.

6.

בנוסף לכיבוד חופש הבחירה הדתית, יש להבטיח גם את שלמות הזהויות של קהילות דתיות. אי לכך יהיה זה לגיטימי עבור חברה בעלת אופי דתי דומיננטי לשמר את אופיה, כל עוד הדבר אינו מגביל את חירותן של קהילות מיעוטים ופרטים להצהיר על מחוייבותיהם הדתיות השונות, וכן את זכויותיהם המלאות ואת מעמדם כאזרחים, פרטים או קהילות. דבר זה מחייב את כולנו לשמר את זהויותיהם ואת כבודם של המקומות הקדושים, מקומות התפילה ובתי הקברות של כל הקהילות הדתיות.

7.

במהלך ההיסטוריה, קהילות דתיות לא תמיד היו נאמנות לערכים אלה. על כן זוהי חובתם המיוחדת של המנהיגים הדתיים והקהילות למנוע את השימוש לרעה בדת, ולחנך לכיבוד השונה, דבר אשר הינו חיוני על מנת להבטיח חברה בריאה, יציבה ושלווה. בהקשר זה למשפחות, לבתי ספר ולרשויות המדינה והחברה, וכן לתקשורת, ישנו תפקיד מיוחד בהנחלת ערכים אלה לדורות הבאים.

לסיכום, הואיל והועדה הבילטראלית התכנסה בעיר הקודש ירושלים, היא הביעה את התפילה שהקדוש ברוך הוא יברך וייתן השראה למנהיגים הן הדתיים והן הפוליטיים באזור ומעבר לו, לפעול בנחישות על מנת לקדם שלום, כבוד, ביטחון ושלווה בארץ הקודש, עבור כל חושביה ועבור העולם כולו.

הצהרת הוועדה הבילטרלית של הרבנות הראשית לישראל וועדת הכס הקדוש ליחסים דתיים עם העם היהודי

רומא, 20-17 בינואר, 2010; ב'ה' בשבט, ה'תש"ע

1. ההתכנסות התשיעית של הוועדה המוזכרת לעיל התקיימה ברומא, בעקבות ביקור רו ההיסטורי של האפיפיור בנדיקטוס השישה-עשר בבית הכנסת הגדול. בביקור זה נכחו חברי הוועדה והאפיפיור אישש בו באופן חד משמעי את מחויבותה ורצונה של הכנסייה הקתולית להעמקת האחוה והדו-שיח עם היהדות ועם העם היהודי, בהתאם למסמך ה"נוסטרה איטאטה" ולהוראה האפיפיורית, ובמיוחד זו של קודמו יוחנן פאולוס השני. "בדרך זו נצמד יחדיו, ערים להבדלים בינינו אך מודעים לעובדה כי כאשר נשלב ליבנו וידינו בתשובה לקריאתו של הא-ל, אורו מתקרב ומאיר על כל עמי העולם" (דבר האפיפיור בבית הכנסת של רומא, 17 בינואר 2010, חלק 8). האפיפיור שיבח בפרט את עבודתה, חשיבותה והישגיה של הוועדה הבילטרלית אשר עמדה בפני קיום ישיבתה בנושא ההוראות הקתוליות והיהודית על הבריאה והסביבה, ואיחל לוועדה "דו-שיח פורה בנושא כה אקטואלי וחשוב".
2. הכנס נפתח על-ידי יושבי הראש הקרדינל חורחה מחייה והרב הראשי שאר-ישוב הכהן, אשר הוקיר את פועלו של השגריר המנוח שמואל הדס, שתרומתו להקמת הוועדה היתה כה מועילה.
3. נאומי הפתיחה התמקדו במתחים שבין ארגוני סביבה חילוניים לבין נקודת המבט של הדתות, והדגישו כי המקרא רואה בטבע דבר שניחן בקדושה הנובעת מהבורא, הוא הוא אשר הפקיד בידי האנושות כפסגת בריאתו הטובה מטבעה (ר' בראשית א, לא) את החובה לשמור על הטבע בצורה אחראית (ר' בראשית ב, טו). בהתאם לכך, בעוד שבידי האנושות ניתנו החופש והעצמאות לפתח ולקדם את משאבי הטבע, כפי שכתוב "השמים שמים לה" והארץ נתן לבני אדם, (תהלים קט"ו, טז), על האדם לבטא זכויות אלה באופן אשר מכבד את הריבונית הא-לוהית על היקום, כפי שכתוב "לה" הארץ ומלואה" (תהלים כד, א').

4. בפני האנושות כיום ניצב משבר סביבתי ייחודי אשר נוצר בעיקר כתוצאה מניצול בלתי-מבוקר של משאבי הטבע והטכנולוגיה. בעוד שיש לעמוד בפני אתגר זה הן באמצעות כלים טכנולוגיים הכרחיים והן באמצעות ריסון עצמי, ענווה ומשמעת, המשתתפים הדגישו את הצורך החיוני בהכרה חברתית במימד הטרונסצנדנטי של הבריאה, הכרה אשר הינה חיונית לצורך הבטחת התפתחות והתקדמות בת-קיימא באופן אחראי ומוסרי; לא כל אשר אפשרי מבחינה טכנית הינו מקובל מבחינה מוסרית. מודעות לכך היא שתבטיח כי כל היבט של התקדמות אנושית יקדם את טובתם של דורות עתידיים ויקדש את השם, כמו שהיעדר מודעות שכזו מוביל להשלכות הרסניות עבור האנושות והסביבה, ומחלל את השם הקדוש.

5. אין להבין את המסורת המקראית, אשר מעניקה כבוד מיוחד לבן האדם, במונחים של רודנות - אלא במונחים של מתן כבוד והזדהות. הדבר דורש מאיתנו חוש של "אקולוגיה אנושית" בה האחריות שלנו כלפי המערכת האקולוגית משקפת את חובותינו כלפי הזולת וכרוכה בהן, ובפרט "נדיבות מיוחדת כלפי העניים, כלפי נשים וילדים, זרים, חולים, חלשים ונזקקים" (דבר האפיפיור בבית הכנסת של רומא, 17 בינואר 2010, חלק 7).

אין להבין את המסורת המקראית, אשר מעניקה כבוד מיוחד לבן האדם, במונחים של רודנות - אלא במונחים של מתן כבוד והזדהות. הדבר דורש מאיתנו חוש של "אקולוגיה אנושית" בה האחריות שלנו כלפי המערכת האקולוגית משקפת את חובותינו כלפי הזולת

6. ההיבט המוסרי של ההתערבות האנושית בסדרי הטבע נעוץ בהגבלת כוח המדע ותביעתו לקבלת סמכות מוחלטת, ובהבעת הזדהות אנושית ואחריות מוסרית כלפי הכל. לצורך כך, הוועדה הביולטרלית מפצירה בכל לשון כי כל פיתוח והתקדמות מדעיים יתנהלו בשילוב עם הדרכה דתית-מוסרית צמודה. כמו כן, על מדינות וגופים בינלאומיים לקיים התייעצות צמודה עם הדרכה

דתית-מוסרית על-מנת להבטיח כי התהליך יהווה ברכה ולא קללה חלילה. מוסר סביבתי אמיתי הינו תנאי מפתח לשלום והרמוניה בעולם.

7. מעל לכל, הודגשה חשיבותו המכרעת של חינוך דתי מוסרי בכל הרמות, על-מנת להבטיח קידמה מדעית וחברתית אחראית.

הצהרת הוועדה הבילטרלית של הרבנות הראשית לישראל וועדת הכס הקדוש ליחסים דתיים עם העם היהודי

ירושלים, 29-31 במארס, 2011; כג-כה באדר ב', התשע"א

1.

הוועדה הבילטרלית של משלחות הרבנות הראשית לישראל וועד הכס הקדוש ליחסים דתיים עם העם היהודי קיימה את מפגשה העשירי על-מנת לדון באתגרים העומדים בפני האמונה והמנהיגות הדתית בחברה חילונית. המפגש נפתח בדקת דומייה לזכרו של הרב הראשי יוסף עזרן אשר היה חלק מהמשלחת של הרבנות הראשית במשך שנים רבות. הרב הראשי שאר-ישוב הכהן, יו"ר עמית של הוועדה הבילטרלית, בירך את המשתתפים ואישש את האופי ההיסטורי ואת חשיבותם של כנסים אלו. עמיתו, הקרדינל חורחה מחייה, מסר את ברכתו של הקרדינל קורט קון, אשר מונה לאחרונה לנשיא ועדת הכס הקדוש ליחסים דתיים עם היהודים. הרב הראשי לישראל, הרב יונה מצגר, כיבד את המעמד בנוכחותו והביע את תמיכתו העזה בעבודתה של הוועדה הבילטרלית, תוך שהוא מציין את השפעתה על השינוי החיובי בתפיסת היחסים בין יהודים ונוצרים בקרב החברה הישראלית.

2.

הדיונים התמקדו בהגדרת האתגרים העומדים בפני החברה החילונית המודרנית. בנוסף ליתרונותיה הרבים, סוגיות כגון התקדמות טכנולוגית מהירה, צרכנות משתוללת, ואידיאולוגיה ניהיליסטית עם התמקדות מופרזת ביחיד על חשבון הקהילה וטובת הציבור, הובילו למשבר מוסרי. יחד עם יתרונות האמנסיפציה, התרחשו במאה האחרונה אירועי אלימות ואכזריות חסרי תקדים. בעולמנו המודרני, לרוב חסרה תחושה של שייכות, של משמעות ושל ייעוד.

3.

לאמונה ומנהיגות דתית תפקיד חיוני במתן מענה מציאותי; זו; במתן תקווה והדרכה מוסרית הנובעות מהמודעות לנוכחות השכינה וצלם הא-ל בכל בני האדם. המסורות שלנו מדגישות את חשיבותה של התפילה, הן כהבעת המודעות לנוכחות השכינה, והן כדרך להצהיר על מודעות זו ועל הציוויים המוסריים הנובעים ממנה. כמו כן, לימוד דברי הא-לוהים בכתבי הקודש מעניק את ההשראה החיונית וההכוונה לחיים להן אנו זקוקים. התיאור המקראי של משה רבנו (שמות, ג' : א-טו) הוצג כפרדיגמה של מנהיג דתי אשר באמצעות מפגש עם הא-ל, נענה לקריאתו הא-לוהית באמונה שלמה, באהבת עמו, במסירת דברי הא-לוהים ללא מורא, בהתגלמות החירות והגבורה, בהמחשת הסמכות הנובעת מציות מתמיד וללא תנאי לדברי הא-ל, ובהקשבה לדברי כולם עם נכונות לקיום דו-שיח.

בהתאם לכך, אחריותם של המאמינים היא להעיד על נוכחות השכינה בעולמנו (ישעיהו מ"ג, י'), תוך הכרה בכך שכשלונותינו בעבר מהווים עדות אמת לציווי זה. עדות שכזו ניתן לראות גם בחינוך, בהתמקדות בנוער ובקשר יעיל עם אמצעי התקשורת. כמו כן, ניתן לראות זאת בהקמה ותפעול של מוסדות צדקה המתמקדים בטיפול בחלשים, בחולים, ובאוכלוסיות שוליים - ברוח "תיקון עולם". נוסף על כך, המחוייבות הדתית לצדק ולשלום דורשת גם היא התקשרות בין מנהיגות דתית לבין מוסדות החוק האזרחי.

על ההתמקדות המודרנית של היחיד להיות מושרשת במסגרת אנתרופולוגית רוחנית גבוהה יותר אשר לוקחת בחשבון את "טובת הכלל", המוצאת את ביטויה בכינון הדתי של חובות מוסריים

5.

החברה החילונית המודרנית מביאה איתה יתרונות רבים. למעשה, אם נבין את המושג "חילוני" במונחים של תקשורת רחבה עם החברה ככלל, אזי

ישנו סיכוי סביר כי מדובר בחברה בה הדת עשויה לפרוח. יתר על כן, ההתמקדות ביחיד שהוזכרה לעיל הביאה איתה ברכה מרובה והתייחסות נרחבת לנושא זכויות האזרח. עם זאת, על-מנת שהתמקדות כזו תהיה בת-קיימא, יש צורך שהיא תושרש במסגרת אנתרופולוגית רוחנית גבוהה יותר אשר לוקחת בחשבון את "טובת הכלל", המוצאת את ביטויה בכינון הדתי של חובות מוסריים. הקבלה החברתית של חובות אנושיים אלה תסייע להעצים ולקדש את זכויות האדם בתוך החברה.

6.

בעקבות הדיון על ההשלכות המעשיות הנוגעות למנהיגות הדתית ביחס לענייני דיומא, הוועדה הביטורלית הביעה את תקוותה כי העניינים שטרם הוכרעו בדיונים שבין הכס הקדוש לבין מדינת ישראל יפתרו בקרוב, וכי יאושררו במהרה ובמלואם הסכמים ביטורליים לטובת שתי הקהילות.

המשלחת הקתולית ניצלה את ההזדמנות להדגיש את ההוראה ההיסטורית של הצהרת מועצת הוותיקן השניה נוסטרה איטאטה (מס' 4), הנוגעת לברית הא-לוהית עם העם היהודי, כי "היהודים עדיין נותרו יקרים מאוד לא-לוהים, בזכות האבות, שהרי אין הא-לוהים חוזר בו ממתנותיו שהוא מעניק ומבחירתו (אל הרומים, י"א: כח-כט)". כמו כן, המשלחת הזכירה את התפילה לשלום מפי האפיפיור בנדיקטוס השישה-עשר במעמד קבלתו את פני המשלחת הביטורלית ברומא ב-12 במארכ 2009, כאשר ציטט את מזמור קכ"ה: "ירושלים הרים סביב לה, וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם".

הצהרת הוועדה הביטורלית של הרבנות הראשית לישראל וועדת הכס הקדוש ליחסים דתיים עם העם היהודי

רומא, 27-29 במארס, 2012; ד-ו בניסן, ה'תשע"ב

1. היו"ר עמית היהודי הרב שאר-ישוב הכהן פתח את הכנס, והודה לא-ל על השינוי ההיסטורי ביחסי יהודים-קתולים מאז מועצת הוותיקן השניה (1962-65) ועל כינונה של הוועדה הביטורלית של הרבנות הראשית לישראל והכס הקדוש, לאחר ביקורו ההיסטורי של האפיפיור יוחנן פאולוס השני בישראל.

הקרדינל פיטר טורקסון, היו"ר עמית הקתולי החדש, חלק כבוד לקודמו הקרדינל חורחה מחייה וקיבל בברכה את המשלחות, בייחוד החברים אשר זה עתה הצטרפו לוועדה הביטורלית. קרדינל מחייה וקרדינל קוטייה (כחברי עבר בכירים במשלחת הקתולית), יחד עם קרדינל קורט קוך, נשיא ועד הכס הקדוש ליחסי דת עם היהודים, כיבדו את המשלחות בנוכחותם והביעו את שמחתם על המשך העבודה המהווה ברכה עבור שתי הקהילות ועבור האנושות כולה.

2. נושא המפגש, ה-11 במספר של הוועדה הביטורלית, זכה לכותרת "פרספקטיבות דתיות על המשבר הכלכלי הנוכחי: חזון לסדר כלכלי צודק". האורח המיוחד בערב הראשון היה פרופ' אטורה גוטי טדסקי, נשיא "המכון למפעלי דת" של הוותיקן, אשר הציע את ניתוחו לגורמים של המשבר הכלכלי ושיתף את הנוכחים במחשבותיו על דרכי פעולה אפשריות. מאמרים בנושא סופקו על-ידי ד"ר מאיר תמרי, לשעבר הכלכלן הראשי של בנק ישראל, ועל-ידי פרופ' סטפאנו זמאני, מהמחלקה למדעי הכלכלה באוניברסיטת בולוניה.

3. בעקבות הנאומים והדיון, הודגשו הנקודות הבאות:

בעוד המשבר הכלכלי נבע מגורמים רבים, בבסיסו עומד משבר של ערכים מוסריים בו חשיבות צבירת נכסים, כמשתקף מתרבות של תאוות בצע, גוברת על החשיבות של "להיות בן אדם"; ובו ערך האמת המשתקף בערכים של יושר ושקיפות חסר מאוד בתוך הפעילות הכלכלית.

בעוד המשבר הכלכלי נבע מגורמים רבים, בבסיסו עומד משבר של ערכים מוסריים בו חשיבות צבירת נכסים, כמשתקף מתרבות של תאוות בצע, גוברת על החשיבות של "להיות בן אדם"; ובו ערך האמת המשתקף בערכים של יושר ושקיפות חסר מאוד בתוך הפעילות הכלכלית.

4. בלב-ליבם של החזונות היהודיים והקתוליים לסדר כלכלי צודק נמצאת האמונה בריבונות והשגחתו של בורא העולם, אשר הוא מקור כל העושר, ואשר הוא נותן ממנו כדורון לאנושות למען טובת הכלל.
5. בהתאם לכך, מטרתו של סדר כלכלי צודק הינה לשרת את רווחת הכלל, ולחזק את ערך בני האדם באשר הם - כולם נבראו בצלם א-לוהים. בעוד מושג זה של כבוד מעיד על ערכו של האדם, זהו מושג המהווה ניגוד מוחלט לאגוצנטריות. אדרבה - הוא דורש את קידום רווחת היחיד ביחס לקהילה ולחברה, בהדגשת אחריותו וחובותיו של הפרט ובכך מחזק את ההזדהות והאחווה בין בני אדם.
- ההנחה היוצאת מכך היא שישנה חובה להבטיח את צרכיהם הבסיסיים של בני האדם, כגון שמירה על החיים, מזון, ביגוד, קורת גג, בריאות, חינוך ותעסוקה.
יש לתת תשומת לב מיוחדת, אם כך, לחלשים: העני, היתום, האלמנה, החולה הנכה והזר - אשר בחברה שלנו כיום הינם בעיקר מהגרים ועובדים זרים - ואשר מצבם ותנאיהם מהווים מדד לבריאות מוסרית (או היעדרה) בחברה, ולמידת ההזדהות החברתית הקיימת בתוכה.
6. יתר על כן, כפי שמתנת העושר הא-לוהי טומנת בחובה חובות החלים על המקבל ביחס לאלה אשר איתרע מזלם; כך על המדינות בעלות כלכלות מפותחות מוטלת החובה להכיר באחריותן כלפי חברות ומדינות נזקקות - בייחוד בעידן הגלובליזציה של היום.
7. לצורך קידומו של סדר כלכלי צודק יותר, הודגשו המושגים הבאים:
היעד האוניברסלי של משאבי הארץ; תרבות של "מספיק" אשר משמעותה מידה של הגבלה-עצמית וצניעות; ניהול אחראי; מערכת מוסרית של חלוקת משאבים וסדרי עדיפויות; וחשיבותן החיונית של כנות, שקיפות, צדקה ואחריות.
8. כפי שהמשבר גרם לצורך בקיצוץ חובות ברמה הלאומית והבינלאומית, כך יש צורך לאפשר הטבה זו למשפחות ויחידים לצורך שיקומם הכלכלי.
9. חברי הוועדה הביטורלית הדגישו את תפקידן של הקהילות הדתיות בתרומה לסדר כלכלי אחראי ואת חשיבות שיתוף הפעולה איתן מצד הממשלות, מוסדות החינוך ואמצעי התקשורת לצורך קידום מטרה זו.
10. בנוסף לתבונה המוסרית שאנו שואבים מהמורשות הרוחניות שלנו, קהילות דתיות מהוות חלק אינטגרלי מהחברה האזרחית, אשר עליה למלא תפקיד מרכזי יד ביד עם עולם הפוליטיקה והעסקים לצורך הבטחת האצלת הסמכויות הנחוצה לצורך כינונו של סדר כלכלי וחברתי צודק.

11. יתר על כן, המשבר חשף את החסר העמוק במרכיב המוסריות בחשיבה הכלכלית. עקב כך, חובה על המוסדות והאקדמיות המלמדות כלכלה ומדיניות לכלול לימודי אתיקה בתכניות הלימודים שלהם, בדומה להתפתחות תחום האתיקה הרפואית; כמו גם מתן ייעוץ מוסרי למקבלי החלטות ברמה הלאומית והבינלאומית.
12. המפגש נחתם בתפילה למקור כל הברכות כי יקוימו דברי המזמור:

**"חסד ואמת נפגשו, צדק ושלוה נשקו;
אמת כארץ תצמח, וצדק כשמים נשקף;
גם ה' יתן הטוב, וארצנו תתן יבולה;
צדק לפניו יהלך ושם לדרך פעמיו."
(תהלים פ"ה, יא-יד).**

הצהרת הוועדה הביילטרלית של הרבנות הראשית לישראל

וועדת הכס הקדוש ליחסים דתיים עם העם היהודי

ירושלים, 29-30 באפריל 2013 / יט-כ באייר ה'תשע"ג

הוועדה הביילטרלית של הוותיקן והרבנות הראשית לישראל ערכה את מפגשה ה-12 במשכנות שאננים אשר בירושלים. יומה הראשון של הפגישה הוקדש לכנס לציון 50 שנה למותו של האפיפיור יוחנן ה-23 ותפקידו ההיסטורי בשינוי הגישה והחינוך של הכנסייה הקתולית כלפי העם היהודי, המבוססים כיום על כבוד הדדי והכרה בנצחיות הברית בין הקב"ה לבין עם ישראל, בהתאם להצהרת ה"נוסטרה איטאטה" של מועצת הוותיקן השנייה.

בפגישה, שנערכה זמן קצר אחרי עלייתו לכס האפיפיורות של האפיפיור פרנסיסקוס, הזכירה הוועדה את מחויבותו העמוקה רבת השנים לקהילה היהודית בבואנוס איירס איתה היה מיווד מאד. בהתאם לכך, הוועדה מצפה להמשך העמקת היחסים בין קתולים ויהודים בתקופת כהונתו, בהתבסס על הצעדים ההיסטוריים שנעשו על ידי קודמיו בתפקיד. בימים אלה ממש, יחסים אלה מקבלים ביטוי בצורה מיוחדת, בפגישה שנערכה בוותיקן בין האפיפיור והנשיא פרס אשר שלח את ברכתו המוקלטת לכנס בירושלים. פגישה זו ברומא התקבלה בברכה על ידי הוועדה.

הוועדה חזרה והדגישה את חשיבות החינוך של בני שתי הדתות באשר לטבעם, תוכנם וייחודם של השינויים הנ"ל.

לפיכך, הוועדה קוראת למשרד החינוך הישראלי ול"קהילה לחינוך קתולי של הוותיקן", לפתח דרכים ואמצעים בהם התכנים האמורים לעיל ומהותם - תוך כיבוד זהותו ושלמותו של הזולת - יהיו לחלק אינטגרלי מהתכנים הלימודיים של המוסדות החינוכיים אשר תחת סמכותם.

הוועדה קוראת למשרד החינוך הישראלי ול"קהילה לחינוך קתולי של הוותיקן", לפתח דרכים ואמצעים בהם התכנים האמורים לעיל ומהותם - תוך כיבוד זהותו ושלמותו של הזולת - יהיו לחלק אינטגרלי מהתכנים הלימודיים של המוסדות החינוכיים אשר תחת סמכותם

הכבוד ההדדי והידידות שנוסדה בינינו במהלך השנים, מביאה עמה את האחרייות לא רק להציג את הזולת כפי שכל אחד רואה את עצמו, אלא גם לקדם ולהגן על רווחת הקהילה של הזולת.

דבר זה דורש מאתנו לעמוד מול דעות קדומות ואיומים, ובפרט נגד יהודים ונוצרים.

זאת ועוד, כאשר קהילה אחת היא החלק הדומיננטי במדינה והאחרת היא מיעוט פגיע, האחריות על הראשונה הינה גדולה אף יותר.

לפיכך, המשלחת הקתולית אישרה מחדש את התחייבות הוותיקן לעשות כמיטב יכולתה להילחם באנטישמיות בכל מקום, בהתאם להצהרת ה-“נוסטרה איטאטה” ובייחוד היכן שהקהילה השולטת היא זו הקתולית. המשלחת של הרבנות הראשית, מצידה, אישרה מחדש את החלטתה הנחושה לעשות כמיטב יכולתה על-מנת לקדם את רווחתו של המיעוט הנוצרי בארץ ישראל.

בהקשר זה, הועדה הביילטרלית מביעה את תקוותה העזה שהדיונים המתמשכים בין הוותיקן לבין מדינת ישראל בנושאים שטרם מצאו את פתרונם, יטופלו ויאשררו במהרה.

לסיכום, הועדה הביילטרלית מאשרת מחדש את אמונה בבורא העולם ואדון ההיסטוריה, מודה לו על הדיאלוג והעדות המשותפת ומבקשת את ברכתו המתמשכת עבור מאמצים אלו.

חברי הועדה הבילטירלית

הרה"ר שאר ישוב הכהן (יו"ר)

הקרדינל חורחה מחייה (יו"ר לשעבר)

הרה"ר רצון ערוסי

הקרדינל ג'ורג' קוטייה (יו"ר עמית לשעבר)

הרה"ר יוסף עזרן (ז"ל)

הקרדינל פיטר טורקסון (יו"ר)

הרה"ר דוד ברומן

הארכבישוף אליאס שאקור

הרה"ר דוד רוזן

בישוף ג'אסינטו בולוס מרקוצו

מר עודד וינר

האב פיירבאטיסטה פיצאבאלה

הרב פרופ' דניאל שפרבר

מונסיניור פייר-פרנצ'סקו פומגלי

הרב פרופ' אברהם שטיינברג

האב נורברט הופמן